

KOSTEL SV. KATEŘINY ALEXANDRIJSKÉ OSMIČKA

Katecheze č. 6.2.3 z cyklu „Společně za kostely“

(4. – 6. třída)

Cíl katecheze:

- Děti znají některé základní architektonické pojmy sakrálních staveb a jsou schopny na konkrétní stavbě rozpoznat. Seznámí se s jejich symbolikou a výkladem v kontextu dějin architektury a církevních dějin.
- Děti jsou schopny tyto architektonické detaily symbolicky interpretovat a uvažovat o nich v kontextu nabídnutého biblického textu (blahoslavenství). Přiměřeným způsobem pak své úvahy řadí do rámce vlastního duchovního života a aplikují je do osobního vztahu k Bohu se zaměřením na otázku, v čem člověk spatřuje skutečnou radost a štěstí.

Co potřebujeme: Nakopírované texty blahoslavenství, tužky a papíry.

Metodika:

Program můžeme zahájit následující myšlenkou: Když jste byli mladší, možná jste přemýšleli, jaká čísla jsou vaše oblíbená. Dnes by asi byla už jiná. Lidé mají čísla rádi, a kromě toho, že je používají na počítání, nechávají se jimi inspirovat třeba při některých zajímavých stavbách.

Když se podíváme na kostel sv. Kateřiny, můžeme si na něm také všimnout několika zajímavých čísel: Má, stejně jako jiné kostely z tohoto období, **JEDNU OSMI**bokou věž. Všimneme si také, že dole jsou **TŘI** vstupní portály. Máme tedy před sebou tři zajímavá čísla: **JEDNIČKU** (jedna věž), **OSMIČKU** (je osmiboká) a **TROJKU** (tři portály).

Každé z těchto čísel je samo o sobě velmi zajímavé, ale my si dnes budeme všimnat zvlášť čísla **OSM**. V židovském myšlení byl **osmý den** první po sobotě, byl tedy považován za **první den v týdnu**. Znamenal **nový začátek**, ale také symbolicky začátek

nového světa, nového života. Toto číslo bylo od pradávna považováno za číslo **šťastné**. Pro křesťany se právě tento osmý den stal **prvním** – totiž dnem **vzkříšení Krista**, dnem plnosti, záchrany, vykoupení, nového života a nového začátku. **Sv. Augustin považoval osmičku za symbolické číslo vzkříšení**. Protože vzkříšení z moci hříchu do nového života znázorňoval **křest**, mívaly např. **staré křtitelnice tvar osmiúhelníku**.

Položíme skupině otázku: Jakou událost byste považovali za štěstí? Po čase na rozmyšlenou rozdáme papíry a tužky a zadáme **úkol**: Vymyslete osm věcí, které vám dělají radost nebo vás obšťastňují a poznamenejte si je. Pak z nich vyberte tři nejvýznamnější a podtrhněte je, z vybraných tří vyberte jednu nejdůležitější, kterou podtrhnete dvakrát.

Děti mohou po skončení časového limitu své výsledky **sdílet**. Na tento úkol **navážeme další úvahou**:

Víte, že také **Ježíš mluvil o štěstí**? Hned na začátku svého působení vystoupil na horu, kde promlouval k učedníkům a k zástupům a mluvil o těch, kteří jsou šťastní neboli blahoslavení. A popsal je úplně jinak, než bychom čekali... Říkal, že **blahoslavení – šťastní jsou ti, kteří se spoléhají na Pána**, kteří mu odevzdávají svůj život, své trápení i radosti, ti, kdo působí kolem sebe pokoj a radost.

Poté **rozdáme namnožené texty blahoslavenství** a společně si je přečteme tak, že postupně vždy jeden ze skupiny přečte jedno blahoslavenství. Děti pak v textu blahoslavenství **podtrhnou jedno z nich, které se jim zdá být nejbližší**, kterému nejvíc rozumí, anebo to, které by chtěly nejvíce uvést do života.

Závěr: Když od nynějška někde uvidíme osmičku, můžeme si vzpomenout, co říká Ježíš o štěstí, a také na to, že to je číslo vzkříšení – nového života.

Z historie kostela

Věž je jediná část, která zbyla z původní stavby. Tu inicioval Karel IV. a chrám zasvětil sv. Kateřině, protože věřil, že na její přímlovu byl zachráněn před prohou a smrtí (28. listopadu 1332 – na den sv. Kateřiny – bojoval v bitvě u San Felice. Tu nakonec vyhrál, i když byl těžce raněn; roku 1355 se opět dostal do velkého nebezpečí kvůli protilucemburskému povstání rodu Gambacorta a opět ho na její přímlovu, překonal).

V klášteře sídlily nejdříve sestry augustiniánky. Gotický kostel a klášter byl posvěcen roku 1367; přítomen byl i sám Karel IV. Roku 1420 byl klášter i kostel zpusťosen husity. Roku 1439 se sem několik augustiniánek vrátilo. Stavby byly postupně opravovány a teprve roku 1522 byl kostel s klásterem znovu vysvěcen. Po smrti všech sester se kostel s klásterem dostal pod správu augustiniánů od sv. Tomáše. Roku 1737 byla zahájena stavba nového kostela, jehož architektem byl Kilián Ignác Dienzenhofer, a vysvěcen byl roku 1741. Po pouhých 43 letech však Josef II. klášter zrušil a všech třináct mnichů, kteří zde žili, muselo odejít. Následovala devastace staveb, a do bývalého konventu byl umístěn vojenský vychovávácí ústav. Budoucí rakouští vojáci zde zničili sochy, obrazy i varhany. Tento stav trval až do roku 1826. Klášter pak sloužil jako ústav pro choromyslné a později byl změněn na kliniku. Kostel byl opraven a opět – už počtvrté ve své historii – znovu vysvěcen.

Dlouhá desetiletí fungoval jako ústavní kostel a veřejnosti byl přístupný pouze na den sv. Kateřiny. V roce 1941 zde byly restaurovány rozsáhlé nástropní fresky. Komunistickým režimem byl kostel opět zrušen a přidělen Muzeu hlavního města Prahy jako depozitář. Po necelých dvaceti letech musel být kvůli havarijnímu stavu věže a omítek uzavřen. Z prvotního gotického kostela zbyla jen charakteristická štíhlá věž, v horních patrech osmiboká. Ve výši druhého patra se nachází výklenek se sochou patronky kostela z roku 1741. Současně byla k jeho nároží přistavěna barokní nízká zvonice, jejíž vzhled se ale změnil natolik, že nepřipomíná její původní účel. Po zrušení kostela sloužila jako obytný prostor, proto byla postupně přestavěna a opatřena okny.

Uvnitř chrámu se nachází zajímavá nástropní freska od slavného malíře Václava Vavřince Reinera a je jeho asi nejlepší prací. Představuje několik událostí ze života svěťice:

1. Mystické zasnoubení sv. Kateřiny;
2. Sv. Kateřina hájí křesťanství před císařem Maxentiem;
3. Disputace sv. Kateřiny s pohanskými učenci;
4. Mučení sv. Kateřiny;
5. Stětí sv. Kateřiny

Na poslední části v rohu malby zanechal umělec svou signaturu WLR 1741 (Wenzel Lorenz Reiner).

O této světici nejsou známa žádná historická data. Je uctívána od nejstarších dob křesťanství a její osud vypráví prastará legenda.

Velmi krásná a vzdělaná křesťanka z vysoce urozeného rodu v Alexandrii žila v době vlády římského císaře Maxentia (306–312, byl známý svou krutostí). Hájila před ním své učení; na císařův příkaz byla pak konfrontována s padesáti filosofy a učiteli, jejichž argumentaci v disputaci rozbila a císař je dal všechny popravit, protože nedokázali Kateřině odpovědět. Když se odmítla za císaře provdat a zapřít svou víru, dal jí Maxentius mučit na kole, to se však rozpadlo, aniž Kateřinu zranilo. Její stálost obrátila na víru dvě stě vojáků, kteří proto byli vzápětí pobiti. Nakonec byla sřata i sama Kateřina, jejíž tělo měli odnést andělé a pohřbít je na hoře Sinaj. Tento příběh je téměř kompletně zachycen na Reinerově fresce.

Upraveno podle knihy Příběhy pražských svatyní, Pavel Bedrníček, VG 2020.